

Jaana Husu-Kallio

5.10.2011

KOKOUS: EFSAN ADVISORY FORUMIN 41. KOKOUS

Aika: 28.-29.9.2011
Paikka: Krakova, Puola
Suomen edustaja: Jaana Husu-Kallio, Evira

Kokouksen keskeisimmät aiheet käsittelivät EFSAn tieteellisen strategian luonnosta aikataulutettuine toimenpiteineen ja Saksan EHEC-epidemian arviointia erityisesti viestinnän ja viranomaisyhteistyön sujuvuuden kannalta. Kokouksessa esiteltiin myös ensimmäinen osa arvioinnista lihantarkastuksen modernisoimiseksi koskien sikoja. Tietojen keruun tehostamista ja yhtenäistämistä koskevan työryhmän ehdotuksia kiiteltiin. Suomikin osallistui aktiivisesti tähän työhön.

Riitta Maijalan palatessa Eviraan, hänen tehtäviään hoitaa GMO-yksiköstä vastannut ruotsalainen Per Bergman. Hubert Deluyker johtaa tieteellistä osastoa 15.10.2011 alkaen.

Tiedestrategia 2012-2016

Mittava strategialuonnos on kokooma EFSAn menneisyyttä ja painopisteiden muutoksen historiaa monine lukumääriä kuvaavine indikaattoreineen. Perustana työlle on Tony Hardyn raportti marraskuulta 2010: "What is EFSA today and where should we go". Visionsa mukaan "EFSA tunnetaan luotettavana elintarviketurvallisuuden ja terveellisen ruokavalion tieteellisenä neuvonantajana". EFSAn nykyinen ja tuleva rooli ravitsemukseen liittyen puhutti jälleen ja siihen luvattiin palata uudelleen tehtäväkentän selkeyttämiseksi.

Strategisten tavoitteiden pohjana ovat arvot: riippumattomuus, tieteellinen korkealaatuisuus, nopea reagointikyky, avoimuus ja läpinäkyvyys. Näiden ympärille on rakennettu kunnianhimoinen, aikataulutettu ohjelma, jolla pyritään mm. lisäämään koulutusta, myös omalle henkilöstölle tieteellisen osaamisen parantamiseksi, kehittämään yhteistyömuotoja eri paneelien ja muiden EU-organisaatioiden kanssa lisäämään kv-tason yhteyksiä ja sujuvoittamaan prosesseja taaten samalla laadunvarmistuksen tehdyille työlle.

Työmäärän moninkertaistuttua EFSAn perustamisesta tehtävien priorisointi ja suunnittelu korostuvat entistä enemmän myös EFSAn arjessa.

Strategiapaperi tulee lokakuussa avoimeen konsultaatioon, tavoitteena hyväksyntä joulukuun johtokunnan kokouksessa. Omalta osaltani toivoin strategiaan enemmän avoimuuden edistämiseen liittyviä toimenpiteitä.

Strategian yhteydessä esiteltiin lyhyesti myös ensi vuoden budjettia ja toimintasuunnitelmaa. Budjetin osalta tilanne vaikuttaa hyvältä sen kasvaessa 2,6 % yli 79 M€-tasolle. Henkilöstöä on nyt 494. Tavoitteena on kasvattaa asiantuntijoiden osuutta nykyisestä 60 %:sta 70 %:in vuoteen 2015 mennessä vähentämällä tukihenkilöstöä. Tavoitteena on myös lisätä jäsenmaista ostettavaa arviointityötä (vuonna 2011 8,3 M€ budjetista, ensi vuonna 11,3 M€). Asia herätti jonkin verran epäilyksiä jäsenmaiden mahdollisuuksista verkostoitua hoitamaan mm. lisäaineisiin, GMO- ja kontaktimateriaaleihin liittyvää valtaisaa urakkaa. EFSA lupasikin, että asiaa pohditaan yhdessä tarkemmin osana medium-term-suunnittelua ensi vuoden ensimmäisessä kokouksessa. Samassa yhteydessä käsitellään em. EFSAn roolia ravitsemukseen liittyviin tehtäviin liittyen.

Data collection, ”turhien” tietojen keräämisestä jäsenmaista ilman niiden hyödyntämistä EU-tasolla tulee Euroopan komission koordinoimana siirtyä harmonoituun tiedon siirtoon, jossa tulee hyödyntää nykyistä enemmän IT:n keinoja. Pienen työryhmän, jossa Suomi oli mukana (kiitos Anjalle), pohdintana suositellaan 3-5 vuoden suunnitelmallista tiedonkeruuta yhteistyössä EFSA:n, komission, SCoFAH:n ja erityisen työryhmän valmistelemassa. Erityisesti tarve on kontaminanteissa ja niiden seurantaan liittyvässä lainsäädäntötyössä, saantiarvioissa, laboratorioanalytiikassa ja valvonnassa. Työn ei silti tule rajoittua vain tälle sektorille. Samassa yhteydessä suositukset kattavat yhtenäistämistarpeita terminologiasta laadun takaamiseen ja juridisiin kysymyksiin mm. tiedon omistajuuteen liittyen, joihin kaikkiin tarvitaan EU-tason yleisohjeistusta nykyistä enemmän. Tavoitteena on EFSA:n tieto (data) –pankki, jonne jäsenmaiden asiantuntijoilla on pääsy. Tiedon siirron mallina esitettiin jo nyt pestisidijämissä käytössä olevaa järjestelmää. Eniten puutteita koetaan olevan kasvi- ja eläinterveyden tietojen keruussa. Myös valvonta-asetuksen (882/2004, erit. art. 44) päivityksen yhteydessä tulisi pohtia myös kerättävää tietoa ja sen todellista hyödyntämistä lainsäädännön ja valvontatoimien kehittämiseksi.

Tieteellinen komitea uusiutuu ensi vuonna uusilla jäsenillä. Nykyisen komitean kahdeksan vuoden taipaleelle mahtuu 25 ohjetta RA-menetelmien yhtenäistämiseksi EU:ssa. Keskeisimpänä tavoitteena tulevalle on entisestään lisätä paneelien ja eri asiantuntijoiden yhteistyötä ja horisontaalinen lähestymistapa tuleekin aiempaa voimakkaammin esille. Annettujen ohjeiden hyödyntämistä arvioidaan aluksi kyselyllä siitä, miten perinteisiä kasviperäisiä ravintolisiä koskevaa ohjetta on käytännössä hyödynnetty. Evira kansallisena Focal Pointina vastaa Suomen osalta kyselyyn lokakuun loppuun mennessä.

EFSA esitteli luonnoksen riskikommunikaation ohjeiksi. Työn pohjana on EFSA:n viestintäasiantuntijaverkoston työ ja sen kokemukset. Hyvien periaatteiden rinnalla viitataan menestyksekkäisiin todellisten tapausten hoitoon Irlannin dioksiinikriisistä brittien suolan käytön vähentämistä edistäneeseen kampanjaan. Paperilla ohjeistus näyttää hyvältä korostaen entuudestaan tutulla tavalla avoimuutta, läpinäkyvyyttä, riippumattomuutta ja nopeutta.

Saksa esitteli perusteellisesti EHEC-epidemian hallinnoinnin. Mielenkiintoisinta olivat kuluttajakyselyiden tulokset. 70 % kuluttajista ei kokenut EHEC:iä uhkana, 60 % vastasi noudattaneensa viranomaisten suosituksia. Yllättävintä kuitenkin oli, että edelleenkin suurempi osa saksalaisista koki dioksiiniin liittyvän terveysuhkan EHEC- tai mikrobiologisia riskejä suuremmaksi, vaikka EHEC-epidemia vaati liki 50 kuolonuhria.

Kuten EFSA:n julkaisemassa raportissa korostettiin (3.10.2011), myös saksalaiset painottivat diagnostiikan haasteellisuutta siemeniä tutkittaessa. Kaikkiaan EHEC-tutkimuksia EU-tasolla tehtiin reilusti yli 10 000, mutta viljelyllä bakteeria ei saatu eristettyä. 41 saksalaista tautikeskittymää voitiin kuitenkin jäljittää haastatteluiden ja tavaravirtojen seurannan kautta sarviapilan siemeneriin liittyviksi.

Kokouksessa käytiin Suomen aloitteesta myös keskustelua eri EU-instituutioiden roolista epidemiasta. EFSA:n tiedonannossa viitataan nyt kansallisten viranomaisten suosituksiin itujen käsittelyssä toisin kuin epidemian aikana. Evira tiedotti EFSA:n raportista 4.10.2011 yhdessä omien tutkimustulostensa julkistamisen kanssa.

EFSA:n ensimmäinen osio lihintarkastuksen uudistamista varten tehdystä arvioinnista esiteltiin. Sikojen lihintarkastusta koskevassa hyvässä raportissa korostetaan, ettei nykyisellä ante/post mortem –tarkastuksella pystytä toteamaan todellisia vaaroja, kuten salmonellaa tai muita mikrobiologisia kontaminantteja. Tarkastusta tuleekin suunnata riskiperusteisesti HACCP-periaatteiden mukaisesti, jolloin näytteenotto kohdistetaan sekä tilalla tehtyjen toimenpiteiden että aiempien valvontatietojen pohjalta. Tavoitteena on lisätä joustavuutta riskin mukaan sekä mikrobiologisiin että kemiallisiin uhkatekijöihin liittyvässä valvonnassa. Jäämien terveydellistä merkitystä arvioidaan aiempaa enemmän. Mukana on myös ehdotus lainsäädäntöä varten harmonoiduista epidemiologisista indikaattoreista (salmonella, yersinia, toxoplasma, trichinella, cysticercus ja mykobakteerit). Salmonellan osalta esitetään jopa käytännön toteutustapoja tuotannon eri vaiheiden näytteenotolle.

Vaikka keskiössä onkin lihantarkastus, arviointityössä on mukana myös eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät valvontatehtävät, joissa arvioidaan mahdollisuuksia tarttuvien eläintautien toteamiseen ja hyvinvoinnin takaamiseen/edistämiseen. Komissio järjestää työn pohjalta keskustelutilaisuuden 14.12.2011.

EFSA toteutti toisen tyytyväisyyskyselyn asiantuntijoilleen vuoden 2009 tapaan. Web-kyselyyn vastasi liki 1 000 ja tulosten mukaan EFSA:n antama tuki koetaan erittäin hyväksi. Tilaston mukaan 40 % kyselyyn vastanneista oli jäsenmaiden kansallisista virastoista. Keskimäärin he käyttivät 4 pv/kk + kokousmatkat EFSA:n työhön.

Muun kuin muoviperäisen elintarvikkeiden kontaktimateriaalin arviointityö on valtaisa urakka, yli 3 000 eri ainesosan arviointineen. Työ käsittää sekä migraation että altistuksen arvioinnin ja jäsenmaissa tehdyn työn perusteella prioriteetti on jaettu ennen ja jälkeen vuonna 1991 tehtyihin arviointeihin perustuen. Yhteenveto tästä valmistuu marraskuussa 2011. Työ perustuu kansallisten asiantuntijoiden verkostoon ja tavoitteena on antaa tieteellinen tuki myös mahdollisiin tuleviin kriisitilanteisiin. Ennen kuin EU-tason lainsäädäntötyöhön päästään työ tulee viemään vielä vuosia.

Muissa asioissa esille tulivat:

- Uusi nimitettävä EU-menu ohjausryhmä, johon komission ja EFSA:n edustuksen lisäksi tulee tieteellisiä asiantuntijoita sekä muutama AF-jäsen (kaikkiaan 10-15 jäsentä).
- Tanska esitteli Brysselissä 1.-2.9.2011 käsiteltyä genomidatabase-mallia tulevien epidemioiden selvittelyn työkaluna.
- Norja kertoi oman tieteellisen komiteansa raportista omega-3-rasvahappojen hyödyistä ja haitoista (saatavana nettisivuilta).
- Irlanti esitteli EU:n rahoittamaa BACCUS-projektia, jonka tavoitteena on etsiä parhaita käytäntöjä elintarvikkeiden väärentämisiin ja rikoksiin liittyvään ennaltaehkäisyyn ja vastustukseen.
- Suomesta esitin kutsun osallistua riskinarvioinnin 10-vuotisjuhlaseminaariimme 27.-28.10.2011.
- Bisfenoli A oli jälleen asialistalla Ranskan tuoreen raportin pohjalta. Se suosittaa totaalikieltoa vuoteen 2016 mennessä toisin kuin EFSA:n edellinen asian päivitys.
- UK kertoi maan äänestävän feed ban –lievennystä vastaan muista kuin tieteellisistä syistä (kuluttajien oletettavat reaktiot ja valvonnan vaikeus).
- NL kertoi sian rehuun liittyvästä lääkelöydöksestä. Dapsonen määrät olivat pieniä, mutta koska kyseessä on kielletty aine EU:ssa ja sen arvellaan olevan sulfa-valmiste ”sivutuote”, asiaa selvitetään tarkemmin myös lääkepuolen viranomaisten kanssa.

JAKELU Eviran jory, K. Savela, K-M. Siekinen
 M. Aho
 S. Turunen